

UZASADNIENIE

W dniu 6 grudnia 2022 r. do tut. Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych wpłynęła skarga Pani A. L. z dnia 30 listopada 2022 r. na radcę prawnego W. D.. W skardze wskazano, że radca prawny, działając jako pełnomocnik R. B. (byłego partnera skarżącej) w pismach kierowanych do skarżącej stosuje groźby domagając się wystawienia przez Panią L. faktur. Do skargi załączono wezwanie z 22 czerwca 2022 r. i wezwanie z dnia 7 listopada 2022 r. sporządzone przez radcę prawnego W. D..

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2023 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego E. W. wszczęła dochodzenie w sprawie możliwości popełnienia przez W. D. przewinień dyscyplinarnych polegających na naruszeniu art. 38 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Postanowieniem z dnia 17 marca 2023 r. radcy prawnemu przedstawiono zarzuty w sprawie. Przesłuchana w sprawie obwiniona zarzuty zrozumiała i nie przyznała się do zarzucanych jej czynów. Przyznała, że wysłała oba wezwania, natomiast wskazała, że w jej ocenie nie groziła wszczęciem postępowania, tylko wskazała jaki jest rygor niewystawienia faktur, a ostatecznie zawiadomiła Urząd Skarbowy.

W toku dochodzenia przesłuchano także skarżącą, która podtrzymała stanowisko wyrażone w zawiadomieniu.

W dniu 12 czerwca 2023 r. do tut. Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego wpłynął wniosek Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego o ukaranie radcy prawnego W. D. obwinionej o to, że:

1) w dniu 22 czerwca 2022 r. we W., w piśmie stanowiącym wezwanie do wystawienia faktury wysłanym do Pani A. L., groziła skierowaniem sprawy na drogę postępowania karno – skarbowego, w celu zmuszenia Panią A. L. do zachowania zgodnego z wolą swojego klienta, w następujących sformułowaniach: „Wzywam do niezwłocznego wystawienia faktury, [...] Informuję uprzejmie, iż brak wystawienia faktury w ciągu 7 dni od otrzymania niniejszego pisma i przesłania go nabywcy tj. R. B. spowoduje zawiadomienie stosownego (...) K. – Skarbowego niezgłoszenia otrzymanego dochodu”, co stanowi czyn sprzeczny z zasadami etyki tj. stanowi naruszenie postanowień art. 38 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (stanowiącym załącznik do Uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego) w zw. z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych,

2) w dniu 7 listopada 2022 r. we W., w piśmie stanowiącym ostateczne wezwanie do wystawienia faktur wysłanym do Pani A. L., groziła skierowaniem sprawy na drogę postępowania karno – skarbowego, w celu zmuszenia Panią A. L. do zachowania zgodnego z wolą swojego klienta, w następujących sformułowaniach: „W ślad za pismem z dnia 7.10.2022 r. w sposób ostateczny wzywam Panią do wystawienia faktur za sprzedaż mojemu Mocodawcy następujących pojazdów: [...] O ile jest Pani gotowa na grzywnę oraz karę porządkową wymierzoną przez zawiadomiony Urząd Skarbowy, to oczywiście nie oczekuję odpowiedzi w przeciwnym razie proszę o przesłanie faktur p. R. B. bądź mnie w ciągu 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma”, co stanowi czyn sprzeczny z zasadami etyki tj. stanowi naruszenie postanowień art. 38 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (stanowiącym załącznik do Uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego) w zw. z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych.

W dniu 3 lipca 2023 r. do tut. Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego wpłynęło pismo obwinionej z dnia 28 czerwca 2023 r. - odpowiedź na wniosek o ukaranie wraz z wnioskiem dowodowym. W piśmie tym obwiniona wskazała, że nie dopuściła się przewinienia dyscyplinarnego z art. 38 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, albowiem nie groziła wszczęciem postępowania karnego lecz administracyjnego przed Urzędem Skarbowym. Powołała się także na art. 115 § 12 k.k., zgodnie z którym nie stanowi groźby zapowiedź spowodowania postępowania karnego, jeżeli ma ona jedynie na celu ochronę prawa naruszonego przestępstwem. Wskazała, że skarżąca nie wystawiając faktur dopuściła się przestępstwa, a wysłane do niej wezwanie miało na celu ochronę prawa mocodawcy obwinionej. Równocześnie

wniosła o przesłuchanie w charakterze świadka R. B. celem wykazania, że to skarżąca w sposób czynny zastrasza go, a także grozi jemu i jego matce oraz że wobec skarżącej toczą się postępowania prokuratorskie.

Rozprawy w niniejszej sprawie odbyły się w dniach 17 lipca 2023 r. i 25 września 2023 r.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny ustalił następujący stan faktyczny

Obwiniona od kilku lat prowadzi sprawy swojego klienta R. B., który pozostawał w konkubinacie ze skarżącą A. L.. Strony prowadziły wspólnie firmę. Po rozstaniu, skarżąca zawarła z matką R. B. umowy sprzedaży pojazdów firmowych. Na mocy tych umów Skarżąca miała wystawić faktury Vat. Faktury nie zostały jednak wystawione, co jak twierdziła skarżąca wynikało z niewywiązania się R. B. z ustnych ustaleń w zakresie spłaty zobowiązań ciężących na firmie. Jak wskazała skarżąca, środków przelanych na poczet zakupu samochodów nigdy nie otrzymała.

Dowód:

1)

Wyjaśnienia obwinionej, k. 17

2)

Zeznania skarżącej, k. 47

3)

Umowy oraz potwierdzenia przelewów, k. 23 – 42

W dniu 22 czerwca 2022 r. Obwiniona sporządziła wezwanie do wystawienia faktury, skierowane do skarżącej A. L.. W wezwaniu tym wskazała, że „brak wystawienia faktury w terminie 7 dni od otrzymania niniejszego pisma i przesłania go do nabywcy tj. R. B. spowoduje zawiadomienie stosownego (...) K. – Skarbowego niezgłoszenia otrzymanego dochodu”. W wezwaniu obwiniona zacytowała art. 62 KKS i wskazała, że niewystawienie faktury oraz odmowa jej wydania stanowi przestępstwo przeciwko obowiązkowi właściwego dokumentowania zdarzeń gospodarczych.

Dowód: wezwanie z dnia 22 czerwca 2022 r., k. 2

W dniu 7 listopada 2022 r. obwiniona wysłała do skarżącej kolejne wezwanie, tym razem zatytułowane „ostateczne wezwanie do wystawienia faktur”. W treści wezwania wskazała: „o ile jest Pani gotowa na grzywnę oraz karę porządkową wymierzoną przez zawiadomiony przeze mnie Urząd Skarbowy, to oczywiście nie oczekuję odpowiedzi w przeciwnym razie proszę o przesłanie faktur p. R. B. bądź mnie w ciągu 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma”.

Dowód: ostateczne wezwanie do wystawienia faktur z 7 listopada 2022 r., k. 3

W dniu 15 grudnia 2022 r. obwiniona złożyła do Naczelnika Urzędu Skarbowego W. zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa skarbowego.

Dowód: zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa skarbowego z 15 grudnia 2022 r., k. 20-22

Przesłuchana na rozprawach w dniach 17 lipca 2023 r. i 25 września 2023 r. obwiniona wyjaśniła, że postępowanie przed Urzędem Skarbowym w jej ocenie ma charakter administracyjny, a w pierwszym piśmie użyła nieszczęśliwego sformułowania. Podtrzymała, iż czyn skarżącej wypełnia w jej ocenie znamiona przestępstwa, wskazując jednocześnie, że to nie oznacza, że wszczęte przeciwko niej postępowanie jest postępowaniem karnym lecz podatkowym mogącym potencjalnie zakończyć się ukaraniem skarżącej.

Dowód: wyjaśnienia obwinionej, k. 74-75

Przesłuchany w charakterze świadka na rozprawie w dniu 25 września 2023 r. R. B. zeznał, że wedle jego wiedzy A. L. została ukarana przez Urząd Skarbowy karą grzywny. Podniósł także, że groziła ona jego matce i zawiadomienie w tej sprawie zostało złożone do prokuratury. Potwierdził, że pozostaje w licznych sporach prawnych z A. L., przy czym w części z nich reprezentuje go obwiniona, a w części występuje sam.

Dowód: zeznania świadka, k. 81

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny zważył co następuje

Materiał dowodowy zebrany w niniejszej sprawie nie pozostawia wątpliwości co do sprawstwa obwinionej w zakresie czynu zarzucanego jej we wniosku o ukaranie. Tym samym należy postawić jej zarzut naruszenia przepisów Ustawy o radcach prawnych i Kodeksu Etyki Radcy Prawnego („dalej: (...)).

Sąd za wiarygodne uznał zarówno zeznania skarżącej, zeznania świadka R. B., jak i wyjaśnienia samej obwinionej w zakresie w jakim osoby te wskazały, że byli konkubenci A. L. i R. B. pozostają w licznych sporach prawnych, przy czym jeden z nich dotyczył sprzedaży samochodów firmowych na rzecz matki R. B. przez A. L.. Spór ten doprowadził finalnie do wysłania przez obwinioną dwóch wezwań do zapłaty, które stały się ostatecznie przedmiotem postępowania dyscyplinarnego wszczętego przeciwko obwinionej. W powyższym zakresie, zeznania świadków i wyjaśnienia obwinionej były koherentne i spójne. Sama obwiniona nie zaprzeczała autorstwu obu wezwań, potwierdzając, iż faktycznie je sporządziła i wysłała do skarżącej.

Odmierna była natomiast ocena prawna treści zawartej w w/w wezwaniach oraz okoliczności towarzyszących ich sporządzeniu. Z uwagi na powyższe, to właśnie materialnoprawna kwalifikacja zachowania obwinionej stanowiła meritum rozstrzygnięcia tut. Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego.

Zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, radcowie prawni i aplikanci radcowscy podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych. Zgodnie z art. 38 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, radca prawny nie może w swoich zawodowych wystąpieniach grozić postępowaniem karnym lub dyscyplinarnym.

W ocenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego, czyn obwinionej jest tak klasycznym i jaskrawym przykładem naruszenia art. 38 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, że trudno o bardziej wyraźne przewinienie podlegające kwalifikacji z tego przepisu. Dotyczy to zarówno pierwszego wezwania, w którym obwiniona wskazuje wprost, że brak wystawienia faktury skutkować będzie skierowaniem zawiadomienia do Urzędu Skarbowego, ale także drugiego, w którym używa sformułowania „o ile jest Pani gotowa na grzywnę oraz karę porządkową wymierzoną przez zawiadomiony przeze mnie Urząd Skarbowy, to oczywiście nie oczekuję odpowiedzi w przeciwnym razie proszę o przesłanie faktur”. Jakkolwiek w drugim wezwaniu widać już swoistą próbę obejścia regulacji art. 38 ust. 2 (...), tak oba sformułowania nie pozostawiają najmniejszej wątpliwości co do ich charakteru prawnokarnego. Obwiniona swoimi działaniami stosuje bowiem niedopuszczalny nacisk na wzywaną, wprost grożąc, że bezczynność z jej strony skutkować będzie zawiadomieniem stosownego organu i wszczęciem wobec niej postępowania. Finalnie zatem jedyną metodą na uniknięcie takiego zawiadomienia jest spełnienie żądania wzywającego.

Istotą zakazu wynikającego z art. 38 ust. 2 (...) jest zabezpieczenie przed wyłudzeniem określonych zachowań od przeciwnej strony, tj. ukierunkowany jest na to, aby nie zmuszać drugiej strony postępowania do podejmowania pewnych działań pod przymusem. Naruszanie tego zakazu i tworzenie niedopuszczalnych nacisków, równoznaczne jest w istocie z niehonorowym reprezentowaniem klienta i stanowi oczywiste przekroczenie granic wyznaczonych normami etyki. Od radcy prawnego, wykonującego zawód zaufania publicznego, oczekuje się, aby ochrona interesu jego klienta realizowana była przy wykorzystaniu narzędzi akceptowalnych z moralnego punktu widzenia i znajdujących umocowanie w przepisach prawa. Uciekanie się przez radcę prawnego do groźby w celu uzyskania satysfakcjonującej sytuacji prawnej dla swojego klienta należy uznać za zdecydowanie niemieszczące się w powyższych ramach.

Celem zwolnienia się od odpowiedzialności z tytułu zarzucanego obwinionej czynu, powoływała się ona w toku postępowania na następujące argumenty.

W pierwszej kolejności, obwiniona wskazała, że nie można mówić w jej wypadku o groźeniu, albowiem wyłącznie informowała skarżącą o potencjalnych skutkach zaniechania wystawienia faktury. Finalnie również złożyła stosowne zawiadomienie do urzędu skarbowego, które doprowadziło do wszczęcia postępowania przeciwko obwinionej.

Odnosząc się do powyższego, należy wskazać, że późniejsze zainicjowanie przez radcę prawnego postępowania nie ma żadnego znaczenia dla odpowiedzialności za popełnienie czynu z art. 38 ust. 2 (...). Dla sądu orzekającego w sprawie miarodajne jest wyłącznie to czy radca prawny groził (czy nie) wszczęciem postępowania karnego czy karnoskarbowego i to na ocenie tego działania musi się skupiać postępowanie w sprawie. Warto przy tym podkreślić, że skoro w ocenie obwinionej działanie skarżącej nosiło znamiona przestępstwa, to mogła od razu powiadomić o tym Urząd Skarbowy. W przypadku obwinionej celem nie było jednak wyciągnięcie wobec A. L. odpowiedzialności karnej, lecz wymuszenie na niej wystawienia faktury, czemu dała wyraz w dwóch kolejnych wezwaniach, w których zawiadomienie Urzędu Skarbowego uzależniała od ewentualnej bezczynności osoby wzywanej. Reasumując, następcze złożenie zawiadomienia opisanego we wcześniejszych wezwaniach nie depenalizuje wcześniejszych czynów obwinionej.

Kolejnym argumentem podnoszonym przez obwinioną w toku postępowania była kwalifikacja postępowania toczącego się przed Urzędem Skarbowym. Mianowicie, w ocenie obwinionej, postępowanie to nie jest postępowaniem karnym, lecz administracyjnym zakończonym wymierzeniem stosownej kary. Skoro zaś nie jest to postępowanie karne, to nie można mówić o dopuszczeniu się przez nią czynu z art. 38 ust. 2 k.k.

W tym zakresie Okręgowy Sąd Dyscyplinarny również nie zgodził się z obwinioną. Należy natomiast przyznać rację Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, w zakresie w jakim powołał się na opinie doktryny, które wskazują następująco „[...] groźenie postępowaniem karnym oznacza groźenie nie tylko postępowaniem karnym w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale także inne postępowania o karnym charakterze toczące się przed sądami karnymi, takimi jak postępowanie karnoskarbowe lub postępowanie wykroczeniowe. [...]” (T. Scheffler w: Kodeks Etyki Radcy Prawnego, Komentarz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2017, str. 269-270).

Należy także podkreślić, że twierdzenia obwinionej odnośnie administracyjnego charakteru postępowania przed Urzędem Skarbowym są o tyle wątpliwe, że równocześnie przesłuchana w trakcie rozpraw w sposób jednoznaczny podkreślała, że czyn Pani A. L. stanowił przestępstwo. Skoro zatem sama obwiniona a priori przyjęła, że działanie skarżącej na pewno wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, informując ją o tym dwukrotnie i składając ostatecznie zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, to trudno uznać za logiczne jej wyjaśnienia, iż w istocie swoim zamiarem nie obejmowała wszczęcia wobec skarżącej postępowania o charakterze karnym, a wyłącznie strictly administracyjnym. Tym bardziej w sytuacji, w której przyznała, że finałem takiego postępowania miałyby być wyciągnięcie wobec skarżącej sankcji o charakterze karnym. Wyjaśnienia obwinionej w powyższym zakresie są zatem skrajnie nielogiczne i należy je uznać wyłącznie za przyjętą na potrzeby toczącego się postępowania linię obrony, wynikającą ze świadomości dopuszczenia się przewinienia dyscyplinarnego. Nawet gdyby przyjął wyjaśnienia obwinionej za przekonujące – czego nawiasem mówiąc tutejszy sąd nie czyni – to bez znaczenia byłoby subiektywne postrzeganie postępowania karnoskarbowego jako postępowania administracyjnego przez obwinioną. Fakty są bowiem takie, że groźba sformułowana przez obwinioną dotyczyła postępowania karnoskarbowego, a takie postępowanie objęte jest normą art. 38 ust. 2 (...).

Wreszcie, ostatnim z argumentów obwinionej służącym odparciu stawianych jej zarzutów było powołanie się na art. 115 § 12 k.k., zgodnie z którym: nie stanowi groźby zapowiedź spowodowania postępowania karnego lub innego postępowania, w którym może zostać nałożona administracyjna kara pieniężna, jeżeli ma ona jedynie na celu ochronę prawa naruszonego przestępstwem lub zachowaniem zagrożonym administracyjną karą pieniężną. Obwiniona podniosła, iż w przypadku, w którym nadrzędnym celem wysłanych przez nią wezwań była ochrona

interesu reprezentowanej przez nią strony, która poniosła negatywne skutki niewystawienia faktury (rozumianego jako popełnienie czynu zabronionego) nie może być mowy o kwalifikacji treści objętych wezwaniami jako gróźb.

I w tym zakresie nie można zgodzić się z obwinioną. Próba zwolnienia od odpowiedzialności w oparciu o ten przepis nie może być skuteczna. Trzeba pamiętać, że norma art. 38 ust. 3 (...) ma charakter szczególny i chroni inne wartości niż objęte art. 115 § 12 k.k. Ten sam czyn może podlegać odpowiedzialności karnej, a nie być deliktem, ale może być też na odwrót, tj. można popełniać delikt dyscyplinarny nie popełniając jednocześnie przestępstwa. W tym konkretnym przypadku przedmiotem ochrony objęte są inne wartości, a wartością nadrzędną, którą chroni art. 38 ust. 2 (...) jest godne wykonywanie zawodu. Chodzi zatem o ochronę osób trzecich przed niehonorowymi metodami egzekwowania konkretnych zachowań i uzyskiwania dla swoich klientów korzystnych skutków prawnych przy użyciu bezprawnych nacisków. Powoływanie się zatem na w/w przepis kodeksu karnego celem zwolnienia od odpowiedzialności za wyrażone pisemnie groźby wszczęcia postępowania karnego nie może odnieść upragnionego skutku w realiach postępowania dyscyplinarnego.

Decydując o wymiarze kary, Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wziął pod uwagę charakter czynu i płynące z niego skutki. Sąd uznał, że kara upomnienia będzie w tym wypadku wystarczającą sankcją karną, albowiem nadrzędnym celem powinno być uświadomienie obwinionej naganności jej czynu, jego niedopuszczalności oraz zniechęcenie do sięgania po analogiczne metody działania w przyszłości. Kara upomnienia realizuje owe cele w sposób wystarczający, a sąd orzekający stoi na stanowisku, że sam fakt stwierdzenia winy obwinionej w toczącym się postępowaniu oraz obciążenie jego kosztami jako konsekwencji wymierzonej kary jest wystarczającą dolegliwością.

O kosztach postępowania, sąd orzekł na podstawie art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych, zgodnie z którym w razie ukarania koszty postępowania ponosi obwiniony.

Pouczenie:

Stosownie do treści art. 70⁴ ust. 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych Stronom oraz Ministrowi Sprawiedliwości służy odwołanie od niniejszego orzeczenia do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w W. za pośrednictwem Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego we W. w terminie 14 dni od otrzymania niniejszego orzeczenia wraz z uzasadnieniem.